

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на проф. д.т.н. инж. икономист Николай Иванов Петров на тема „Надеждността като основен технико-икономически проблем при кибернетизация на обществото” за даване на научна степен “доктор на икономическите науки” по професионално направление 3.7. „Администрация и управление”, научна специалност “Организация и управление на производството индустрия”.

Представеният за обсъждане дисертационен труд е с обем 400 стр. Съдържа използвани съкращения, увод, осем, три глави, заключение и основни приноси, приложения, библиография и авторска библиография.

Обект на изследване в дисертационния труд са „проблемите на надеждността в кибернетиката, икономиката и обществото”. Предмет на изследване е „кибернетичното състояние и взаимодействие между технико-икономическите (ТИС) и социално-икономическите системи (СИС) от гледна точка на надеждността и риска от инцидент (катастрофа)”. Авторът си поставя за цел „да изследва и идентифицира научно-техническия и икономически смисъл на понятието „надеждност”, както и разшири кибернетичния му философски и икономико-социален смисъл и значение на фона на риска от стопанска и дори световна икономическа, екологическа и военна катастрофа”.

Разглежда глобален онтологически и гносеологичен проблем на взаимодействието на съвременната наука със социално-икономическата практика, в частност на теорията за надеждността и нейните импликации в икономическото развитие на обществото.

1. Актуалност и значимост на разработвания в дисертационния труд проблем.

Актуалността на разработвания проблем е несъмнена. Проучваното взаимодействие има непреходен характер. Интерпретацията на автора за състоянието на връзката „наука-общество” е допълнение на множество предходни проучвания. Изследването на надеждността като ключова категория за съвременното развитие придобива все по-голямо значение. Авторът аргументира това в контекста на глобализацията, усложняването и кибернетизацията на обществения живот и производството, поради естествените рискове и потенциални катастрофални събития, които предизвиква понижената надеждност.

2. Оценка на резултатите и приносите на кандидата.

Естеството и достоверността на изследването се основава на проучването на 350 източника, включващи както трудове на класиците на теорията на надеждността и теория на системите, така и на съвременни изследователи на съвременните глобални проблеми. Една трета от цитираните трудове са на латиница, което свидетелства за универсалния характер на аргументите и направените изводи. Предложените от автора приноси са разделени на шест научни и дванадесет научно-приложни. Посочените приноси отразяват получени резултати от множество предходни изследвания на автора на свързаната проблематика. Те са приемливи и отразяват многостранен характер на дейността и неговите научни интереси. Съдържат авторски идеи и теоретични интерпретации на въпроси на приложение на знанията по надеждност в кибернетизирани социално-икономически системи. Имат характер на приложение на съществуващи знания в обществената практика.

3. Критични оценки, забележки и препоръки.

Към работата могат да се отправят следните критични бележки:

- Резерви по отношение на адекватността предизвикват някои позовавания на акад. Маня Манеску (за определяне на кибернетична система, стр. 51; за икономическата структура ,

стр. 52), които са валидни за командно-административната икономическа система.

- Полемична е и формулировката на теоремата за относителност на надеждата за надеждност. На практика тя представя вероятността за случване на две взаимно изключващи се събития, дефинирана в Теорията на вероятностите.
- Авторът защитава тезата, че управлението на риска в икономическите системи започва след задаване на изисквания за нейната надеждност. На практика за такива супер сложни системи такива изисквания е трудно да бъдат поставени. Никой сега не може да зададе надеждността на голяма банка, банкова система, национална или съюзна икономика. Тяхното съществуване и крах е въпрос на случайни обстоятелства, политическа или икономическа целесъобразност, а не на проектирана надеждност. Поради това в тези системи доминира идеята за риска, който се схваща като вероятно отклонение от целта. Оценката на риска насочва към целесъобразните действия в условията на променящата се вътрешна и външна среда. В по-частни и управляеми случаи, в които е възможно дефиниране на изискванията за надеждност, рискът се проявява като вероятен преход в нежелано състояние. И в двата случая рискът е характеристика на отклонение от целевото състояние.
- За съжаление авторефератът на дисертационния труд отразява фрагментарно основните моменти от разностранните измерения на изследването на автора. Поради неговия голям обем, за автора се е оказало трудно да синтезира основните изводи от отделните осем глави на изследването. Той по-скоро представлява съкратен преразказ на отделните пунктове от

съдържанието, вместо изложение на основните аргументи и изводи от изследователската работа. Все пак мога да приема, че предложения автореферат съответства на съдържанието на труда и че недостатъците му са предизвикани от мащабността и многоплановостта на изследването.

- Трябва да се отбележат и някои ненужни повторения като например определението на проф. д.т.н. Евгени Гиндев за относителния характер на надеждността (стр. 69 и стр. 107) и др.

Тези бележки допълват частично позициите на кандидата. Те не променят оценката за мащабност и значимост на проведеното изследване. Не поставят под съмнение бъдещите перспективи за неговото развитие.

4. Оценка на авторското участие в получаването на приносите в дисертационния труд и на публикациите по него.

Предложеният труд за получаване на научната степен „доктор на икономическите науки” впечатлява с мащабността и задълбочеността на проведените изследвания. Особено достойнство е опита да се приложат количествени отношения и мерки в трудно подаващата се на измерване икономическа системна среда. Предложените от автора шест научни и дванадесет научно-приложни приноса отговарят на реални резултати от самостоятелна проучвателна и изследователска работа на кандидата, поради което са приемливи, с отчитане на направените бележки.

Дисертационният труд е основан на множество от собствени монографии и публикации, които свидетелстват за развитието на идеите на автора по проблема. Видно е, че неговите приноси са плод на самостоятелни авторски изследвания.

Несъмнено резултатите от труда ще стимулират по-нататъшни изследвания в перспективната посока за количествена оценка на риска и надеждността на обществено-икономическите системи. Резултатите от

него могат да се използват в образователната сфера, като задълбочават разбиранията и възможностите за управление на сложни социално-икономически системи.

Заклучение.

Представеният за защита докторски труд има характер на завършено научно изследване. С него авторът демонстрира убедително способност да допринася за решаването на сложни обществени проблемни въпроси. Получените резултати от дисертационния труд ми дават основание да приема, че същият отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България. Предлагам на Уважаемото жури на ВСУ „Черноризец Храбър“ да даде научната степен „доктор на икономическите науки“ на Николай Иванов Петров по научна специалност Организация и управление на производството (индустрия).

София, 11 септември 2015 г.

.....
/ проф. д-р Т. Иванов/